Torsdagen, 10 mars 2022

P9_TA(2022)0080

Förstörelse av kulturarvet i Nagorno-Karabach

Europaparlamentets resolution av den 10 mars 2022 om förstörelse av kulturarvet i Nagorno-Karabach (2022/2582(RSP))

(2022/C 347/18)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

— med beaktande av sina tidigare resolutioner om Armenien och Azerbajdzjan,

— med beaktande av sin resolution av den 16 februari 2006 om kulturarv i Azerbajdzjan ([1]),

— med beaktande av sin resolution av den 17 februari 2022 om genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken – årsrapport 2021 ([2]),

— med beaktande av det gemensamma uttalandet av den 9 december 2021 från ordföranden för delegationen för förbindelserna med Sydkaukasien, Europaparlamentets ständiga föredragande för Armenien och Europaparlamentets ständiga föredragande för Azerbajdzjan om Internationella domstolens avgörande av den 7 december 2021 i målen mellan Armenien och Azerbajdzjan,

— med beaktande av rapporterna från Europeiska kommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) inom Europarådet,

— med beaktande av det gemensamma meddelandet från kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik av den 18 mars 2020 *Det östliga partnerskapet efter 2020: Ökad resiliens – ett östligt partnerskap som fungerar för alla* (JOIN(2020)0007),

— med beaktande av den ekonomiska planen och investeringsplanen för länderna i det östliga partnerskapet,

— med beaktande av uttalandet av den 11 november 2021 från ordförandena för Minskgruppen inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), där man upprepade vikten av att skydda historiska och kulturella platser i regionen,

— med beaktande av Internationella domstolens avgörande av den 7 december 2021,

— med beaktande av rådets slutsatser av den 21 juni 2021 om EU:s strategi för kulturarv vid konflikter och kriser,

— med beaktande av Unescos konvention av den 16 november 1972 om skydd för världens kultur- och naturarv,

— med beaktande av Unescos förklaring av den 17 oktober 2003 om avsiktlig förstörelse av kulturarv,

— med beaktande av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter av den 16 december 1966,

— med beaktande av den europeiska kulturkonventionen, den reviderade europeiska konventionen om skydd för det arkeologiska kulturarvet och ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, som Armenien och Azerbajdzjan är parter i,

— med beaktande av Haagkonventionen från 1954 om skydd för kulturell egendom i händelse av väpnad konflikt, som Armenien och Azerbajdzjan är parter i, och dess protokoll, såsom tillämpligt på ockuperade territorier, och det andra protokollet om förstärkt skydd av kulturegendom, som förbjuder ”förändring av, eller ändring av användningsområde för, kulturegendom, som är avsedd att dölja eller förstöra kulturella, historiska eller vetenskapliga spår”,

([1]) EUT C 290 E, 29.11.2006, s. 421.
([2]) Antagna texter, P9_TA(2022)0039.

— med beaktande av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna av den 10 december 1948,

— med beaktande av den internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering av den 21 december 1965,

— med beaktande av artiklarna 144.5 och 132.4 i arbetsordningen, och av följande skäl:

A. Förstörelse eller vanhelgande av monument, kulturarvsföremål eller föremål som tillhör det kulturella, religiösa eller nationella arvet strider mot Europeiska unionens principer.

B. Efter vapenvilan den 9 november 2020 hamnade 1 456 monument, huvudsakligen armeniska, under Azerbajdzjans kontroll. Azerbajdzjan orsakade betydande avsiktliga skador på armeniskt kulturarv under kriget 2020, särskilt i samband med granatbeskjutningen av Gazanchi-kyrkan, Helige Frälsarens katedral/Ghazanchetsots-katedralen i Sjusja, och i samband med förstörelsen av, den förändrade funktionen hos eller skadorna på andra kyrkor och kyrkogårdar under och efter konflikten, såsom Zoravor Heliga Guds moders kyrka nära staden Mekhakavan och St. Yeghishe-kyrkan i byn Mataghis i Nagorno-Karabach. Under sitt besök i den armeniska kyrkan i Tsakuri från 1100-talet lovade president Alijev att armeniska inskrifter skulle tas bort.

C. I Unescos förklaring från 2003 om avsiktlig förstörelse av kulturarv nämns att kulturarvet utgör en viktig del av den kulturella identiteten för samhällen, grupper och enskilda personer, samt av den sociala sammanhållningen, varför en avsiktlig förstörelse av kulturarvet kan få negativa konsekvenser för människans värdighet och de mänskliga rättigheterna.

D. Förstörelsen av kulturarvsplatser, artefakter och föremål bidrar till upptrappningen av fientligheter, ömsesidigt hat och rasfördomar mellan och inom samhällen.

E. Respekt för minoriteter, inbegripet skydd av deras kulturarv, är en del av den europeiska grannskapspolitiken. Den europeiska grannskapspolitiken syftar till att upprätta ett partnerskap med Armenien och Azerbajdzjan på grundval av gemensamma värderingar.

F. Den senaste väpnade konflikten i och kring Nagorno-Karabach avslutades efter ett avtal om en fullständig vapenvila i och kring Nagorno-Karabach mellan Armenien, Azerbajdzjan och Ryssland, som undertecknades den 9 november 2020 och trädde i kraft den 10 november 2020.

G. Det finns ett stort antal kyrkor, moskéer, stenkors och kyrkogårdar i Nagorno-Karabach.

H. Den 7 december 2021 angav Internationella domstolen i sitt avgörande att Azerbajdzjan ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att förhindra och bestraffa vandalism och vanhelgande av armeniskt kulturarv, inbegripet men inte begränsat till kyrkor och andra platser för religionsutövning, monument, landmärken, kyrkogårdar och artefakter. Internationella domstolen beordrade Armenien och Azerbajdzjan att vidta alla nödvändiga åtgärder för att förhindra uppvigling till och främjande av rashat. Internationella domstolen beordrade Azerbajdzjan att skydda alla personer som tillfångatagits i samband med konflikten 2020, och som fortfarande hålls frihetsberövade, mot våld och kroppsskada. I sina avgöranden har Internationella domstolen angett att båda parter ska avhålla sig från varje handling som kan förvärra eller utvidga tvisten inför domstolen eller göra det svårare att lösa den.

I. Unesco har upprepat ländernas skyldighet att skydda kulturarvet i enlighet med bestämmelserna i 1954 års Haagkonvention om skydd för kulturell egendom i händelse av väpnad konflikt och har föreslagit att ett oberoende expertuppdrag ska genomföras för att göra en preliminär inventering av viktig kulturegendom, som ett första steg mot ett effektivt skydd av regionens kulturarv.

J. Skyddet av kulturarvet spelar en central roll när det gäller att främja varaktig fred genom att främja tolerans, interkulturell och interreligiös dialog och ömsesidig förståelse samt demokrati och hållbar utveckling.

K. Kulturföremål har mycket stor kulturell, konstnärlig, historisk och vetenskaplig betydelse och måste skyddas från olagligt förvärv, skada och förstörelse. Armeniska kyrkor och kloster är en del av världens äldsta kristna arv och en del av mänsklighetens gemensamma arv.

Torsdagen, 10 mars 2022

L. Allvarliga anklagelser har framförts i målet vid Internationella domstolen om de azerbajdzjanska myndigheternas inblandning i förstörelsen av kyrkogårdar, kyrkor och historiska monument i Nagorno-Karabach.

M. Den långvariga konflikten har haft en katastrofal inverkan på kulturarvet i Nagorno-Karabach och regionen. Under de senaste 30 åren har Azerbajdzjan oåterkalleligen förstört det religiösa och kulturella arvet, särskilt i den autonoma republiken Nachitjevan, där 89 armeniska kyrkor, 20 000 gravar och mer än 5 000 gravstenar har förstörts. Detta har också skett i de tidigare konfliktområden som Armenien återlämnat till Azerbajdzjan, särskilt den nästan totala förstörelsen och plundringen av Ağdam och Fizuli.

N. Det första kriget i Nagorno-Karabach ledde till att azerbajdzjanska kulturarv skadades eller förstördes, bland annat kulturella och religiösa platser som lämnats av azerbajdzjanska internflyktingar i regionen. Dessa platser förstördes helt eller delvis, försummades eller monterades ned för att användas som byggnadsmaterial.

O. Avlägsnandet av spåren av armeniskt kulturarv i regionen Nagorno-Karabach sker inte bara genom att kulturarvet skadas och förstörs, utan också genom förfalskning av historien och försök att presentera det som så kallat kaukasiskt-albanskt. Den 3 februari 2022 tillkännagav Azerbajdzjans kulturminister Anar Karimov att man inrättat en arbetsgrupp med ansvar för att avlägsna de fiktiva spår som armenier lämnat på albanska religiösa tempel.

1. Europaparlamentet fördömer skarpt Azerbajdzjans fortsatta politik som går ut på att utplåna och förneka det armeniska kulturarvet i och kring Nagorno-Karabach, i strid med folkrätten och Internationella domstolens senaste avgörande.

2. Europaparlamentet erkänner att utplånandet av det armeniska kulturarvet är en del av ett mönster i en systematisk statlig politik som präglas av fientlighet mot Armeniens folk, historierevisionism och hat mot armenier, och som främjas av azerbajdzjanska myndigheter, där avhumanisering och förhärligande av våld ingår samt även territoriella anspråk på Armenien, vilket utgör ett hot mot freden och säkerheten i Sydkaukasien.

3. Europaparlamentet betonar att kulturarvet har en universell dimension som vittnar om att en historia är starkt förbunden med ett folks identitet, som det internationella samfundet måste skydda och bevara för kommande generationer. Parlamentet understryker det rika kulturarvets betydelse för regionen. Parlamentet uppmanar med kraft alla stater att vidta de åtgärder som krävs för att skydda de immateriella kulturarvsplatserna i territorier under deras kontroll. Parlamentet beklagar att konflikterna i regionen Nagorno-Karabach har inneburit att det gemensamma kulturarvet har förstörts och plundrats, något som har ökat misstron och fientligheten.

4. Europaparlamentet påminner om att historierevisionism såväl som skadegörelse och förstörelse av det kulturella och religiösa kulturarvet strider mot Internationella domstolens avgörande av den 7 december 2021 och mot parlamentets resolution av den 20 maj 2021 ([3]).

5. Europaparlamentet, såväl som åklagarmyndigheten vid Internationella domstolen, erkänner att ett kulturarv utgör ett unikt och viktigt vittnesmål över ett folks kultur och identitet, och att ödeläggelse och förstörelse av ett kulturarv, oavsett om det är materiellt eller immateriellt, är en förlust för såväl berörda samhällen som för det internationella samfundet som helhet.

6. Europaparlamentet välkomnar den centrala roll som Unesco har spelat för skyddet av kulturarvet och för främjandet av kultur som ett verktyg för att föra människor närmare varandra och skapa dialog.

7. Europaparlamentet välkomnar Unescos förslag att skicka ett oberoende expertuppdrag och vill att det skickas utan dröjsmål. Parlamentet betonar att Azerbajdzjan måste bevilja obehindrad tillgång till alla kulturarvsplatser för att uppdraget ska kunna göra en inventering på plats och se vad som har hänt.

([3]) Europaparlamentets resolution av den 20 maj 2021 om krigsfångar efter den senaste konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan (EUT C 15, 12.1.2022, s. 156).

8. Europaparlamentet insisterar med eftertryck på att Azerbajdzjan gör det möjligt för Unesco att få tillgång till kulturarvsplatserna på de territorier som står under dess kontroll, för att de ska kunna göra en inventering och att Azerbajdzjan garanterar deras skydd. Parlamentet uppmanar med kraft Azerbajdzjan att se till att inga åtgärder vidtas på armeniska kulturarvsplatser innan ett bedömningsuppdrag från Unesco har varit på plats, och att armeniska och internationella kulturarvsexperter rådfrågas i förväg och deltar aktivt vid inventeringen av armeniska kulturarvsplatser. Parlamentet efterlyser ett fullt återställande av dessa och andra förstörda platser och ett större engagemang från det internationella samfundets sida, särskilt Unesco, när det gäller skyddet av världsarvsplatser i regionen.

9. Europaparlamentet uppmanar EU att ta aktiv del i insatserna för att skydda det hotade kulturarvet i Nagorno-Karabach, särskilt genom att använda mekanismer som underlättar Unescos undersökningsuppdrag. Parlamentet uppmuntrar alla initiativ, även privata, som hjälper till att bevara detta kulturarv. Parlamentet föreslår att EU: s satellitcentrum (Satcen) används för att tillhandahålla satellitbilder som kan hjälpa till att identifiera de yttre förhållandena vid det hotade kulturarvet i regionen.

10. Europaparlamentet betonar behovet av att hantera skyddet av det historiska och kulturella arvet inom den bredare ramen för en lösning på konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan och för en slutlig definition av Nagorno-Karabachs status. Parlamentet uppmanar i detta sammanhang Azerbajdzjan att överge sina stora ambitioner, sin militaristiska strategi och sitt territoriella anspråk på Armenien, och att inleda förhandlingar i god tro under överinseende av OSSE:s Minskgrupp om Nagorno-Karabachs slutliga status.

11. Europaparlamentet understryker att de åtgärder som anges i Internationella domstolens avgörande av den 7 december 2021 måste vidtas utan dröjsmål. Parlamentet betonar att nya händelser i form av förstörelse eller förändringar av kulturarv omedelbart bör hanteras av det internationella samfundet.

12. Europaparlamentet uppmanar Azerbajdzjan att genomföra Internationella domstolen provisoriska avgörande fullt ut, särskilt genom att avstå från att undertrycka det armeniska språket, förstöra det armeniska kulturarvet eller på annat sätt undanröja närvaron av den historiska armeniska kulturen eller hindra armenier från att få tillgång till eller njuta av denna, och genom att återställa eller återlämna armeniska kulturella eller religiösa byggnader och platser, artefakter och föremål.

13. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till EU att införliva en bestämmelse om att skydda arkeologiska och historiska platser i de handlingsplaner som vägleder partnerskapet mellan EU och Armenien och Azerbajdzjan, som båda deltar i den europeiska grannskapspolitiken.

14. Europaparlamentet betonar att respekten för minoriteters rättigheter, inbegripet deras historiska, religiösa och kulturella arv, är en viktig förutsättning för att effektivt genomföra den europeiska grannskapspolitiken, och för att skapa goda villkor för ett återställande efter kriget, för verklig försoning och goda grannförbindelser mellan Armenien och Azerbajdzjan.

15. Europaparlamentet uppmanar Armeniens och Azerbajdzjans regeringar att, med stöd av det internationella samfundet, säkerställa att alla påstådda kränkningar av folkrätten, inklusive skydd av kulturarvet, verkligen utreds.

16. Europaparlamentet uppmanar EU och medlemsstaterna att fortsätta att stödja det arbete som internationella organisationer utför till skydd för det kulturella och religiösa arvet.

17. Europaparlamentet uppmanar EU och medlemsstaterna att fortsätta att stödja tillhandahållandet av akut humanitärt bistånd.

18. Europaparlamentet uppmanar EU och medlemsstaterna att stödja de civilsamhällesorganisationer i Armenien och Azerbajdzjan som faktiskt bidrar till försoning.

19. Europaparlamentet uppmanar EU, Unesco, Europarådet och OSSE att gemensamt uppmuntra och stödja insatser vars syfte är att skydda det kulturella och religiösa arvet.

20. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att använda alla tillgängliga medel för att förhindra vandalism, förstörelse eller förändringar av kulturarvet i Nagorno-Karabach.

21. Europaparlamentet understryker att det internationella samfundets insatser för att skydda kulturarvet är avgörande för att lägga grunden för en hållbar fred i regionen.

22. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, rådet, kommissionen, Armeniens regering och president, Azerbajdzjans regering och president, generalsekreteraren för Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, Europarådets generalsekreterare, generaldirektören för Unesco och FN:s generalsekreterare.